

Részlet „Egy tanári pálya indulása a huszadik század közepén” c. anyagból

A tanítóképző elvégzése után szülőfalujába, Kőtelekre szeretett volna visszakérülni tanítani. Annak ellenére, hogy akkoriban volt üres tanítói állás a faluban, mégis máshova került. Az első munkahelyét a Kőtelekhez közeli, oktatásilag Besenyszög községhez tartozó Kőtelek-Hunyadfalván kapta meg az Állami Általános iskolában 1949-ben.

Hunyadfalva iskolája, a sarkában a kápolnája tornyocskája.
Máig nem változott, az épület ma már nem iskolaként működik.

A munkakönyvét ebben az iskolában kapta meg(*) A „Kinevezési és alkalmazási okirat”-ot a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium állította ki(*) már augusztus 20-án, 15 napos határidővel. A tanítás megkezdéséhez a Jász-Nagykun-Szolnok megye tanfelügyelőségének fogadalmi okmányát kellett aláírnia(*). Év végén (az időközben lezajlott közigazgatási változások következményeként) újra esküt kellett tenni, a szövegét nyomtatott formában a Besenyszög külterületi iskolák Igazgatóságától kapta(*).

Hunyadfalva iskolájában csak novemberig taníthatott. Novemberben az új tanácsi rendszer egy dolgozója kereste fel az iskolát azzal a céllal hogy az akkor „nem kötelező” Tervkölcson jegyzésére agitáljon a három fős tanári karban. Szemet szúrt neki hogy az iskolában 3 tanító is van, mire megjegyezte, hogy Daruháton pedig egy sincs(!) és azonnali hatállyal átirányította a Hunyadfalvától 17 kilométerre lévő Besenyszög-Daruhát osztatlan iskolájába népgazdasági érdekből. A hatóság emberének ezen megjegyzése miatt a tanári pályájának indulása meglehetősen tekervényessé vált, kettő tanév év alatt négy iskolában is kellett tanítania. Ezek közül kettőben az iskola tanulói egy tanteremben tanulták az éves tananyagukat.

A két tanyai iskola Daruhát-pusztán és Homorszög-pusztán volt.

A Besenyszög környéki iskolák az 1941-es térképen. Távolságok: Hunyadfalva-Besenyszög kb. 8km, Daruhát-Besenyszög kb. 7km, Daruhát-Alsószászberek k. 3 km

E két „település” neve az 1941-es katonai felmérés térképén még szerepel, de a később kiadott térképeken már nem találhatók meg, az 1960-ban kiadott Új Magyar Lexikonban, és az 1980-ban kiadott Kiss János: Földrajzi nevek etimológiai szótárában sem szerepelnek. Az 1914-ben megjelent Révai Nagy Lexikonában Homorszőgről ez olvasható: Besenyszöghöz tartozó pusztája Jász-Nagykun-Szolnok vármegye jászsági alsó járásában. 841 magyar lakosa van(1910), utolsó posta és utolsó távirda: Besenyszög.

Révai Nagy Lexikona Daruhátat nem említi, feltehetőleg azért mert akkoriban Kohner báró birtokához tartozott.

Az 1926-ban kiadott Magyarország helyiségnévtárában ez olvasható: Daruhát Besenyszöghöz tartozik, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, központi járás. (székhelye Szolnok). Utolsó posta: Besenyszög, utolsó távirda: Zagyvarékas.

Homorszög Besenyszöghöz tartozik, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, központi járás. (székhelye Szolnok). Utolsó posta és utolsó távirda: Besenyszög.

Visszatérve a hatóság képviselőjének döntésére, novembertől Daruháton tanított. Daruhát egy majorság központja volt volt, saját artézi vizű kúttal, az oktatás tekintetében Besenyszöghöz kapcsolódott. Az iskolába a régi „napszámos” lakásokban lakó családok gyerekei jártak elsőől hetedik osztályig, összesen 25-30 tanuló. Területileg a Zagyvarékas szomszédságában lévő Alsószászberekhez tartozott. Napjainkban a volt Alsószászbereket is csak néhány család lakja, és Szászberek része lett Alsótanyák névvel. A földosztásig Alsó- és Felsőszászberek földjei Kohner báró és családjának tulajdonában volt. A környéken egyedül az Kohner család mintagazdasága volt jövedelmező, a gróf úr Alsószászbereken iskolát is működtetett.

A régi Alsószászbereki iskola
tornácos oldala az udvar
felől nézve

Az épület végében egy kis bolt volt. 1968-ban még az 1.-től 6.-dik osztályosok iskolai oktatása folyt az épületben, a 7. és 8. osztályosok Besenyszögön tanultak bentlakásos iskolában. A hét végén és ünnepnapokon a gyerekek otthon voltak a szüleikkel. A tanulókat Alsószászberek és Besenyszög között szekéren hozták-vitték. Az iskola épületét 1968 után a termelőszövetkezet vette birtokba: a kisbolt helyiségében laboratóriumot rendezett be.

A háború előtt a báró úr a nekik dolgozó, távolabbi tanyákon élő családok gyerekeit a birtok gazdasági kisvasútján vitette ide az iskolába tanulni. A második világháború után a kisvasút megszűnt, új oktatási lehetőséget kellett kialakítani a régi iskolától távolabb lakó gyerekeknek.

Erről az iskoláról Wesniczky Antal besenyszögi tanító „Besenyszög község krónikája” című kéziratából tudhatunk meg többet. „Korábban Felső- és Alsószászberek iskolájában is csak egy-egy tanító oktatott... Besenyszög oktatási körzetéhez a község közelében létrejött több tanyai iskola is tartozott.

1948-ban Felsőszászberek, Alsószászberek és Daruhát közigazgatásilag levált Besenyszögről és Felsőszászberek központtal önálló lett... 1949-ben Daruháton az egykori intézői lakásból egytanerős községi népiskolát alakítottak ki, osztatlan oktatással." Daruhát „települést” az 1910-es és az 1941-es katonai felmérés térképén is jelölték(*). A majorságban saját artézi vizű fűrt kút adta az ivóvizet, abban az időben Alsószászbereknek még nem volt kútja, Daruhátról szállították az ivóvizet.

Az épületben egy tantermet, két szobát és „vízöblítéses” angol WC-t alakítottak ki. A tanterem az épület fűthető szobájában „működött”, a két szoba közül az egyikből a tanító komfort nélküli szolgálati lakása lett, ahol a kályha hiányában igen mostoha körülmények voltak. A hatóság igyekezete ennek ellenére érezhető volt, mert az „új” iskolába új asztalok, padok és tábla került, szebbek mint a központi besenyszögi, több tantermes belterületi iskolában voltak. Az első tanító, aki szeptemberben kezdte meg itt a munkáját a tél beállta előtt elment (vagy áthelyezték) egy másik iskolába, Pusztaszentivánra.

Daruhátra lovas kocsin tette meg édesapjával a 23 km-es utat Kőtelekről, ahol addig lakott. Az áthelyezés előtt Hunyadfalváról visszament a szüleihez Kőtelekre hogy a legfontosabb dolgokat magával vihesse. A tágabb családjától kapott egy részekre szedhető ágyat, egy kisasztalt közepén egy intarziás sakktáblával, a „könyvtár” szekrényét a könyveivel és egy harmóniumot, amit a régi tanára, Kádár Ágoston adott kölcsön az énekórák zenei oktatásához. Daruhátra csak másnap, egy nap késéssel tudott elindulni, mert a családon belül az utazást nem tudták megoldani, kellett idő a lovas kocsi kölcsönkéréséhez. Az 1949-s év novemberében igen hideg idő volt, erősen fagyott. Az út befagyott tócsáinak jege hangosan ropogott a lovak patái és kocsi kerekei alatt.

Besenyszögön áthaladva a központi iskolánál jelentkezett, és ott megtudta hogy előző nap már keresték Daruhátról hogy miért nem érkezett meg.

Az „új” daruháti iskolában Földes József lett a második tanító. A Daruháton lakó szülők nagyon megörültek az új tanítójuknak. A hideg erősödésével egy tanulójának édesapja egy vaskályhát hozott neki ajándékba hogy fűteni tudjon, a fűtéshez szénét a központi ellátásból kapott. Ennek ellenére télen reggelre megfagyott a víz a földre letett lavórban.

A daruháti iskola megszűnése után az épületet a Zagyvarékasi Termelőszövetkezet kapta meg. Az épületben irodát alakítottak ki, körülötte gazdasági épületeket emeltek. A képen a két hosszú épület falai között középen a régi iskolának(*) már csak romjai a láthatóak.

Abban az időben indult Alsószászbereken a dolgozók esti iskolája az általános iskola nyolc osztályát el nem végzett dolgozó felnőtteknek. Földes Józsefet történelem tanítására hívták meg ebbe az iskolába. Ez az az iskola ami a későbbi TSZ területén áll ma is. Alsószászberekre Földes József kezdetben gyalogosan közlekedett Daruhátról. Az itt kapott fizetéséből tudta megvenni első kerékpárját 1950 áprilisában(*). A kerékpár megkönnyítette mozgását a tanyavilágban, így Kőtelekre is könnyebben eljutott a szüleihez. Amíg egyedülálló volt, a tanári

fizetésének nagy részével is szüleit támogatta. A szülőháza ebben az időben kapott cseréptetőt -és később ereszcsonát is- az eredeti nádtető helyett.

1950 márciusában a Vallás- és Köznevelési Minisztériumtól kapott fizetési átszámolási értesítést(*). A minisztérium nevével ebben az okmányban találkozhattunk utoljára.

A daruháti iskolába kapta meg a Pedagógiai Főiskola első tanári tanfolyamának elvégzését igazoló „okiratot”(*). Daruháti tanéve után a kiváló tanulmányi eredményének köszönhetően a következő tanévet már Besenyszög belterületi iskolájában kezdhette. 1950-ben Daruhátról a Besenyszög belterületi iskolába helyezte át a Szolnok Megyei Tanács Oktatási és Népművelési Osztálya(*).

Általános Iskolai Tanári Tanfolyam
Általános Iskolai Tanári Tanfolyam Budapest, V., Családi utca 6.
/1951.
Látogatási bizonyítvány.
Igazolom, hogy Földes József (név)
Besenyszög-Homorszögpuszta községbeli Ált. Isk. tanító(nő)
a 259/1950. Korm. sz. rendelet alapján szervezett általános iskolai tanári
tanfolyamot elvégezte.
Szakcsoportja C1 mat-fiz
Budapest, 195 1. hó 4. n.

a tanfolyam vezetője.
Pajta nyomda. 2880 Látta: Köznevelési Minisztérium Papirosfelőlv. 1951. VI. 5. P. F.

Megjegyzés: a számítógépes változatnál a szövegben előforduló (*) jelzés az előtte álló szóhoz kapcsolódó anyagot, iratot jelöl. Ezek az anyagok megjelennek a Ctrl billentyű lenyomása mellett a (*) jelre kattintás után.